

УДК 327(73+510):342.511

Сергій Грись,
студент 2-го курсу ОС «Магістр»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації і регіональні студії»
факультету історії та міжнародних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ДОНАЛЬД ТРАМП ТА СІ ЦЗІНЬПІН – ПРОТИСТОЯННЯ ДВОХ ЛІДЕРІВ І ДВОХ ОСОБИСТОСТЕЙ

Проаналізовано ключові психологічні аспекти особистісного і політичного профілю лідерів східного і західного «гігантів» – Сполучених Штатів Америки на чолі з експрезидентом США Дональдом Трампом і Китайської Народної Республіки на чолі з Сі Цзіньпіном.

Ключові слова: КНР, США, президент, профіль, зовнішня і внутрішня політика, театр воєнних дій.

This research paper gives a psychological personality analysis of two major world's state leaders – the US ex-president Donald Trump and Si Jin Pin of PRC.

Keywords: PRC, USA, president, profile, domestic and foreign policy, theater of war.

У сучасних умовах постійного розвитку політичного життя і невпинної трансформації формату міжнародних відносин очевидним стає те, що Захід і Схід знову починають своє протистояння – цього разу на економічній основі, з провідними гравцями сьогодення – Сполученими Штатами Америки, з одного боку, і Китайської Народної Республіки – з іншого.

Можна говорити багато і довго про політичні, економічні і військові аспекти великих держав, та це не буде мати великого впливу на наші очікування і результати, доки ми не розберемося у тому, хто і як керує цими державними механізмами, а саме в їхніх президентах. Адже за кожною великою державою, за кожною історичною подією стояли певні особистості. Саме це і є метою статті – визначити, яким чином президенти США і КНР доходили до певних рішень, чим вони керувалися і як цього досягали.

США входять у новий період свого розвитку. Залишаючись лідируючою світовою державою, вони виявилися не застрахованими від нестабільності і змін. Гірше те, що зміни застали американську еліту зненацька. У ході минулої президентської гонки кандидати від провідних партій - Хілларі Клінтон і Дональд Трамп - не запропонували програм вирішення структурних проблем своєї країни. [3] Вони самі були симптомами цих проблем. Тому будь-який результат президентських виборів означав, що головною рисою політичного життя США продовжить залишатися невизначеність. З урахуванням особливого

місця Сполучених Штатів у світі ця невизначеність буде впливати на світові процеси і ускладнювати і без того складну картину.

Електоральний цикл 2016 року збігся у США із загостренням двох головних викликів. У міжнародному житті дедалі ясніше стали помітними симптоми заперечення глобального лідерства США. Однак більш небезпечними були загрози внутрішньої стабільності американської політичної системи. Антиелітні настрої і голосування в цілому перевернули електоральну картину Америки і загрожують вийти за рамки політичного поля. Американські еліти виявилися не готові до цього виклику. Недарма американський політолог Роберт Легвольд називає теперішній час «епохою малих умів».[2]

Незалежно від своєї політичної програми, новий президент США Дональд Трамп виявився заручником кількох великих завдань, від вирішення яких він не зміг ухилитися.

Виборчу кампанію Трампа супроводжували два основних гасла: «Повернемо Америці її велич» і «Америка - понад усе». [7] Перше визначає погляди Трампа на поточний стан країни, друге - на спосіб досягнення цієї величі. В сумі вони дають змогу визначити контури політичного бачення Трампа-президента про місце США у світі.

Дональд Трамп, який з кінця 1980-х років постійно перебував в об'єктивах телекамер, зробив свій медійний образ однією з опор своєї політичної кар'єри. З телеекранів Трамп випромінює доброзичливе самовдоволення, яке його прихильники трактують як силу і впевненість, а його противники - як слабкість і закомплексованість. Однак репутація епатажного шоумена не тільки не нашкодила політичній кар'єрі Трампа, а й зробила його невразливим для критики - як свого часу Рональда Рейгана, якого називали «тефлоновим» [1]. Навіть цілком обгрунтовані звинувачення не прилипають до Трампа, а тільки підсилюють його репутацію адаптованого і непотоплюваного політика.

Хоча публічні виступи Трампа наповнені фактологічними помилками, грубими виразами і штампами, саме вони є запорукою його популярності. Трамп заявляє про себе як про ходячий приклад американської мрії - успішного героя, який пізнав життя і не визнає авторитетів.

Сильною стороною Трампа як комунікатора стало заперечення рамок, характерних для будь-якого публічного політика. Трамп особисто спілкується з пресою і не ховається за спину помічників від шкалу критики. Навпаки, він майстерно парює будь-які словесні атаки, а його експромти виводять з рівноваги опонентів.[2]

Іншою причиною успіху стало те, що колишній президент Трамп виказує ті сторони традиційного американського менталітету, які пропагуються у прогресивних ЗМІ: сила, впевненість, мужність, традиційний погляд на сім'ю та ін. Запит на ці якості загострився в американському суспільстві, втомленому від відчуття м'якотілості і невизначеності, які багато хто пов'язував з президентством Барака Обами.[1]

Проте самовдоволений стиль Дональда Трампа сильно дратує пресу, яка щодня критикує його нові витівки. Однак в ході передвиборної гонки ЗМІ

досягли зворотного - замість падіння рейтингів популярність Трампа серед прихильників тільки росла. Постійно бентежачи громадськість, Трамп успішно залишається в центрі уваги, контролює порядок денний і переводить дискусію із змістового поля в емоційне.[2]

У цій властивості колись і таїлася небезпека для Трампа-президента. Ставши главою виконавчої влади, він зіткнувся з необхідністю підкорятися вимогам політичного такту у відносинах з іноземними лідерами і впливовими опонентами в США. Це змусило його корегувати свій комунікативний стиль, щоб полегшити перебування на посаді. Однак за всю історію президентства Трамп не поставав в іншому амплуа жодного разу. Стикаючись з непереборною перешкодою, він зазвичай звинувачував перешкоду, а не себе. У гіршому випадку переймався формальними рамками дій першої особи, періодично допускаючи емоційні зриви та руйнуючи конструктивні відносини з партнерами.[7]

Основний удар нової торгової політики експрезидента США припав на Китай. Обіцяючи в перший день свого президентства оголосити його «валютним маніпулятором», притягти до відповідальності за крадіжку технологій і за занижені вимоги до умов праці і екології, він планує змусити Пекін сісти за стіл переговорів, щоб обговорити нові, більш сприятливі для США умови двосторонньої торгівлі. З цією ж метою Трамп вкидав ідеї про додаткове озброєння сусідів КНР і введення податку в розмірі 45% на китайські товари.[5] При цьому американську військову присутність у регіоні Трамп розглядає не стільки як інструмент підтримки стабільності, скільки як спосіб тиску на Пекін в економічній політиці.

Також Трамп вважає, що Китай є ключем до вирішення ядерної проблеми КНДР, і обіцяє чинити тиск на Пекін, щоб той раз і назавжди припинив підтримку Пхеньяна.

В кінцевому рахунку Трамп розраховує досягти з Китаєм нової домовленості в галузі міжнародної торгівлі, яка краще відповідатиме інтересам США. Перспектива розвитку безпеки в Східній Азії хвилює Трампа набагато менше, ніж мала би.[2 с. 4, ,3]

Цікавим фактом є те, що за результатами виборів 2020 у Сполучених Штатах президентом став Джо Байден. Секретар Сі Цзіньпін навіть привітав переможця недавно у соцмережах, чого не було минулого разу у випадку з Трампом. Але його вклад в історію своєї великої держави ще належить побачити, в той момент як Дональд Трамп нарешті залишиться в історії країни як максимально ексцентричний президент, як нечастий представник республіканської партії у президентському кріслі і як людина, яка не боїться висловити свої ідеї прямо.

На відміну від свого американського колеги, президент (чи точніше перший секретар КПК) Сі Цзіньпін має зовсім інший підхід до справ і інший професійний стиль.

Сьогодні з КНР обережно поведуться глави багатьох держав. До такої високої значимості Китаю на міжнародній арені привів його лідер, тому

особистість генерального секретаря КНР як політика, безумовно, становить особливий інтерес.

Сі став найвпливовішим лідером у Китаї з часів Мао. Проте його обережність виправдана надмірною залежністю від походження Сі як "принца-нащадка"[8]. Сі Цзіньпін випромінює силу та дисциплінованість, що підтверджується його підтримкою антикорупційних розслідувань та всебічним контролем за ситуацією, концентрацією влади в своїх руках та роллю в різних провідних дослідницьких групах, Раді національної безпеки, а також головуванням у Центральній військовій комісії Китаю. Минуле першого секретаря, історія його посттравматичного виховання, формулювання китайської мрії та возвеличення КПК після цього дозволило йому досягти значної сили. Примітно, що "Думка Сі Цзіньпіна" була зафіксована в конституції КПК під час 19-го з'їзду Національної партії у 2017 році, а нещодавно були скасовані певні обмеження, що дозволили Сі залишатися при владі на термін понад 10 років [10, 12].

Ця нова доктрина (мрія)[7] є дуже своєчасною і буде дуже корисною не лише для Китаю. Нинішня доктрина глобалізації, в основі якої є американське панування, вже не працює. Ситуація нагадує 1980-ті роки 20-го століття, коли Радянський Союз вже не міг підтримувати доктрину "пролетарського інтернаціоналізму", а світова соціалістична система почала руйнуватися. Сьогодні США не тільки не можуть стримувати конкурентів, таких, як Китай, Росія, Іран і навіть Північна Корея, але відкрито заявляють про своє бажання припинити нести відповідальність як світовий лідер. Це шлях до глобального хаосу, і людська цивілізація потребує позитивної доктрини для подальшого розвитку. Звичайно, китайська «Спільнота однієї долі» буде змінюватись і включатиме інші китайські концепції, такі, як «Відносини великих держав», стратегії, такі, як «Пояс і дорога», [9] а також ідеї інших зацікавлених сторін сучасного багатопольярного світу. Але це сьогодні єдина доктрина глобального виміру.

Західні спостерігачі, як правило, недооцінюють Сі Цзіньпіна, найвідоміший випадок був у 2009 році, коли у повідомленнях посольства США він фігурував як "середньостатистичний китаєць з невисоким рівнем інтелекту". Можливо, варто дослухатися до похвали Сі з боку інших світових лідерів, таких, як колишній прем'єр-міністр Австралії Кевін Радд та сингапурський Лі Кван Ю, які вважали Сі "вражаючою" особою на кшталт Нельсона Мандели [12].

У березні 2013 року він став першим секретарем Комуністичної Партії Китаю. Виконуючи одну із своїх перших обіцянок, Сі Цзіньпін майже відразу розпочав кампанію боротьби з корупцією в уряді. Він заарештував декілька наймогутніших політичних діячів країни, включаючи колишнього начальника служби безпеки Чжоу Юнкана, а до кінця 2014 року КПК притягнула до відповідальності понад 100 000 чиновників.

Сі також взявся за стимулювання економіки. У 2014 році Китай представив ініціативу "Один пояс, один шлях" для зміцнення торгових шляхів і запусив

амбіційний Азійський банк інфраструктурних інвестицій [7, 10]. На внутрішньому рівні його партія розширила повноваження приватних банків і дозволила міжнародним інвесторам торгувати акціями безпосередньо на фондовому ринку Шанхаю.

Сі Цзіньпін також змінив деякі закони, прийняті попередниками, офіційно припинивши політику Китаю щодо однієї дитини в 2015 році. Його ліквідація системи "перевиховання через працю", яка карала осіб, звинувачених у дрібних злочинах, була сприйнята доволі позитивно в китайському суспільстві.

Однак китайський лідер притягнув до себе небажану для нього увагу, де певні особи почали вивчати його методи. Критики відзначають, що придушення ним урядової корупції головним чином орієнтувалося на політичних опонентів, а КПК потрапила під обстріл правозахисних груп за ув'язнення журналістів, адвокатів та інших громадян. Під наглядом Сі Цзіньпіна цензори прагнули усунути західний вплив у шкільних програмах та обмежили доступ громадськості до Інтернету. (Навіть для написання цієї статті використовувалися дані з відокремлених суто китайських пошукових платформ).[10, 11, 12].

Президент Ради з близькосхідної політики США Ч. Фрімен підкреслює: «Якщо раніше світ боявся, що помилки китайського керівництва знищать країну, то наразі занепокоєний тим, що сильний Китай може почати диктувати йому свою волю» [5].

Заради своєї мети – зробити Китай глобальною наддержавою 21 століття, Сі наполягав на проведенні військової реформи з метою модернізації морських та повітряних сил. Вже будучи головою Центральної військової комісії, у 2016 році він додав до цього звання головнокомандувача об'єднаного військового командного центру Китаю [8].

Протягом останніх років Сі зміцнив потенціал морського флоту Китаю шляхом будівництва штучних островів на спірних територіях Південно-Китайського моря. Незважаючи на його твердження про протилежне, супутникові фотографії вказували на те, що острови використовувались для розміщення військових об'єктів. У липні 2016 року міжнародний трибунал у Гаазі постановив, що Китай незаконно вимагав ці території, хоча Китай відмовився прийняти звинувачення стосовно цього рішення.

У жовтні 2017 року під час засідання 19-го Національного конгресу Комуністичної партії Китаю делегати проголосували за додавання до конституції партії слів «Думка Сі Цзіньпіна про нову еру соціалізму з особливими характеристиками Китаю». Додаток мав служити керівним принципом для партії, яка рухається вперед, а бачення Сі прокладає шлях до світового лідерства у подальші роки [6].

Китайський лідер сам заявляв у кінці 2017 року: «Чиновники, яким була надана хоча б якась влада, повинні зміцнювати свою політичну спроможність, утверджувати свої політичні ідеали, відстоювати політичні напрями, бути непохитними у своїх позиціях і неухильно дотримуватися політичних правил». [9]

Хоча він часто сперечається з США з питань торгівлі, Сі Цзіньпін публічно визнає необхідність співпраці Китаю зі своїм західним колегою з питань зміни клімату. У вересні 2016 року Сі та президент США Барак Обама оголосили, що офіційно приймають міжнародну угоду про зміну клімату, досягнуту в Парижі в грудні минулого року, щодо зменшення викидів двох найбільших економік світу.

У листопаді 2017 року сталася зустріч двох президентів - США і Китаю на дводенному саміті в Пекіні. Незважаючи на звинувачення Китаю раніше в валютному маніпулюванні, Трамп цього разу висловив похвалу за те, що країна скористалася фінансовими можливостями. Зі свого боку, Сі розповів про взаємовигідну співпрацю між двома економічними наддержавами, оголосивши меморандуми про взаєморозуміння щодо збільшення товарообігу на 253 мільярди доларів [7].

Однак обидва лідери згодом протистояли один одному під час наступних виступів на саміті Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва у В'єтнамі. У своєму виступі Трамп розкритикував розвиток глобалізації за шкоду американським робітникам і компаніям, заявивши: "Ми більше не збираємося дозволяти використовувати США таким чином". Вийшовши на сцену відразу після цього, Сі змалював яскраву картину колективних переваг глобалізації, сказавши: "Нехай більше країн їдуть швидким поїздом розвитку Китаю".

Напруженість між двома сторонами посилилася після того, як у березні 2018 року Трамп наказав встановити жорсткі мита на імпорт алюмінію та сталі у рамках зусиль США зрівняти дефіцит торгівлі, що вийшов з-під контролю. Китай відреагував на них тарифами на низку американських товарів, включаючи фрукти, горіхи та свинину, що змусило Трампа погрожувати подальшою ескалацією цього питання. [7, 10]

У останні дні 2019 року Сі Цзіньпін зіткнувся з новою проблемою - спалахом хвороби, подібної до пневмонії, у місті Ухань. Китайська влада зробила спробу закрити Ухань 23 січня 2020 року, але новий коронавірус вже вийшов за кордони країни; до 10 лютого повідомлялося, що лише в Китаї від вірусу померло понад 900 людей, що перевищило загальну кількість епідемій ГРВІ 2002-3 років.

Сі Цзіньпін та Комуністична партія зазнали критики за свою первинну реакцію на кризу - включаючи повідомлення про спробу замовчати лікаря, який перший підняв тривогу щодо хвороби, - і за наступні жорсткі дії та подальші нападки на особисті свободи [12]. Однак зусилля уряду, як видається, окупилися тим, що рівень нових інфекцій остаточно уповільнився у березні, що навіть спонукало президента здійснити перший візит до Уханя з початку спалаху.

Таким чином, професійний підхід до керівництва у обох лідерів є зовсім різним, і в той же час схожим, як і їхнє походження і прихід до влади. З одного боку є Дональд Трамп – «справжній син Америки», народжений і вихований у суто республіканському стилі, який, однак, не зміг уникнути ні негативної публічності, ні політичних помилок. Політичний стиль Д. Трампа відрізняється певного роду «заразною» відвертістю [2], яка максимально ефективно діє на американські маси (чи, принаймні, діяла певний час), впевненість у своїй

правоті і бажанні повернути Америці її колишню «традиційну велич». Це дало свої певні результати, позитивні чи негативні, ще невідомо.

У свою чергу Сі Цзіньпін – лідер китайського народу, який виріс, зберігши вірність ідеї Комуністичної партії Китаю, незважаючи на те, що саме вона ускладнила життя його сім'ї [8]. Сі Цзіньпін уособлює образ лідера-батька, саме такий, який тисячоліттями шанувався у Китаї. Політичний стиль його є безкомпромісним і твердим, причому набагато твердішим до власних громадян і колег, ніж до іноземних партнерів і потенційних опонентів. Він керується ідеалами «великого Китаю» та «китайської мрії», як колись у двадцятих роках минулого століття було у Сполучених Штатах. І хоча у Сі Цзіньпіна однозначно є недоліки, саме такий стиль керівництва є необхідним зараз для його країни, яка тільки-но почала набирати дійсно вражаючі оберти на політичному і економічному ґрунті.

Схожість цих двох лідерів, цих двох політиків і звичайних людей, в одному – вони готові на радикальні кроки, щоб вивести свої держави на вершину світового лідерства, і ця боротьба буде продовжуватися ще багато поколінь, а результат виявить лише час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Американец — Рональд Рейган [Електронний ресурс]. – URL: https://xfile.ru/x-files/bright_world/amerikanets_ronald_reygan/
2. Безруков А. ДОНАЛЬД ТРАМП: ПРОФЕСИОНАЛЬНЫЙ ПРОФИЛЬ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА США / А. Безруков, О. Ребро, А. Сушенцов, – М: Міжнародний дискусійний клуб «ВАЛДАЙ», 2017. – 16 с.
3. ГЛАВНЫЙ РЕЗУЛЬТАТ ВЫБОРОВ В США: НЕОПРЕДЕЛЁННОСТЬ [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.foreignpolicy.ru/analyses/glavnyy-rezultat-vyborov-v-ssha-neopredelyonnost/>
4. Сі Цзіньпін - людина, яка веде реформи Китаю в нову епоху [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.golos.com.ua/article/311750>
5. New global dimension for China [Електронний ресурс]. – URL: <http://big5.cri.cn/gate/big5/chinaplus.cri.cn/opinion/opedblog/23/20171201/59424.html>
6. President Xi Jinping on China's Development Concepts, Thoughts, and Strategies for the New Era [Електронний ресурс]. – URL: http://www.china.org.cn/china/2017-12/27/content_50168639.htm
7. Trump's Coming Trade War With China [Електронний ресурс]. – URL: <https://thediplomat.com/2017/12/trumps-coming-trade-war-with-china/>
8. Xi Jinping Biography [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.biography.com/political-figure/xi-jinping>
9. Xi Jinping vows unswerving fight against corruption [Електронний ресурс]. – URL: http://www.chinadaily.com.cn/china/2013-01/22/content_16154864.htm
10. XI ORDERS LEADING OFFICIALS TO FIGHT SPECIAL PRIVILEGE [Електронний ресурс]. – URL: http://cppcc.china.com.cn/2017-02/14/content_40281804.htm

11. 美两党支持者在白宫外对峙 发生激烈言语冲突 (Supporters of the U.S. two parties have a fierce verbal clash outside the White House) [Електронний ресурс]. – URL: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1683316631773019013&wfr=spider&for=pc>

12. 习近平总书记的成长之路 (The path of growth of General Secretary Xi Jinping) [Електронний ресурс]. – URL: <http://cpc.people.com.cn/n1/2017/0728/c64094-29433685.html>

REFERENCES

1. Amerikanets — Ronald Reagan [Electronni resurs]. – URL: https://xfile.ru/x-files/bright_world/amerikanets_ronald_reygan/

2. Bezrukov. A. Donald Trump: Professionalniy profil' novogo prezidenta USA / A. Bezrukov, O. Rebro, A. Sushentsov, – Moscow: Mizhnarodniy Diskusiynii Klub «VALDAI», 2017. – 16 p.

3. Glavnii rezultat vyborov v USA: Neopredelennost' [Electronni resurs]. – URL: <http://www.foreignpolicy.ru/analyses/glavnyy-rezultat-vyborov-v-ssh-neopredelennost/>

4. Xi Jinping - lydina, yaka vede reformi Khitayu v novu epokhu [Electronni resurs]. – URL: <http://www.golos.com.ua/article/311750>

5. New global dimension for China [Electronni resurs]. – URL: <http://big5.cri.cn/gate/big5/chinaplus.cri.cn/opinion/opedblog/23/20171201/59424.html>

6. President Xi Jinping on China's Development Concepts, Thoughts, and Strategies for the New Era [Electronni resurs]. – URL: http://www.china.org.cn/china/2017-12/27/content_50168639.htm

7. Trump's Coming Trade War With China [Electronni resurs]. – URL: <https://thediplomat.com/2017/12/trumps-coming-trade-war-with-china/>

8. Xi Jinping Biography [Electronni resurs]. – URL: <https://www.biography.com/political-figure/xi-jinping>

9. Xi Jinping vows unswerving fight against corruption [Electronni resurs]. – URL: http://www.chinadaily.com.cn/china/2013-01/22/content_16154864.htm

10. XI ORDERS LEADING OFFICIALS TO FIGHT SPECIAL PRIVILEGE [Electronni resurs]. – URL: http://cppcc.china.com.cn/2017-02/14/content_40281804.htm

11. 美两党支持者在白宫外对峙 发生激烈言语冲突 (Supporters of the U.S. two parties have a fierce verbal clash outside the White House) [Electronni resurs]. – URL: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1683316631773019013&wfr=spider&for=pc>

12. 习近平总书记的成长之路 (The path of growth of General Secretary Xi Jinping) [Electronni resurs]. – URL: <http://cpc.people.com.cn/n1/2017/0728/c64094-29433685.html>